

BINTA Y LA GRAN IDEA

Propota didáctica de Ramon Breu

SINOPSI-COMENTARI

És un dels cinc curtmétratges que formen part del film *En el mundo a cada rato* (2007), produïda per *Tus ojos*, en que cinc directors mostren la seva visió sobre diferents realitats que afecten la infància al món. Binta és una nena africana de set anys, que viu en una aldea al costat del riu Casamance, al sud del Senegal, i té la sort d'anar a l'escola. La veu en off ens explica *la gran idea* del seu pare. El seu pare és pescador i té un amic que sempre li explica les meravelles dels països dels blancs, els *tubab* com diuen ells. Aquest amic està admirat perquè els blancs poden agafar milers de peixos amb vaixells equipats amb tècniques molt avançades, que són molts rics i que viuen en l'abundància. També li explica que per defensar les seves riqueses van armats, i que tenen rellotges que els sona l'alarma al migdia... El pare de la Binta, però, no li acaba de trobar la gràcia.

La Binta ens explica la vida del poble, el treball col·lectiu dels veïns, la manera com s'ajuden els seus habitants i també com és la seva escola. També ens assabentem que el mestre organitza una obra de teatre per explicar als veïns que les nenes han d'anar a l'escola, per mentalitzar la gent de la necessitat que les nenes també aprenguin i que no els passi com a la mare de la seva cosina Soda, a la que enganyen quan va a vendre fruita al mercat.

El pare de la Binta després d'explicar la seva idea a diferents autoritats arriba fins al governador de la regió i, llavors, aconseguim saber quina és la seva gran idea: vol adoptar un nen *tubab*, és a dir un nen blanc per ensenyar-li a viure en una societat respectuosa amb el medi ambient, solidària, senzilla i sense armes.

Binta i la gran idea ens mostra la força del teatre, de la solidaritat i de la vida senzilla, però posa especialment l'accent en que a gairebé tot el món les nenes tenen menys facilitats per finalitzar els seus estudis que els nens. Aquesta discriminació és alhora causa i efecte de la pobresa. Les circumstàncies que condemnen a les nenes a l'analfabetisme, condemnen també a la pobresa i a la desprotecció a les seves comunitats, a les seves famílies i als seus futurs fills.

FITXA DE LA PEL·LÍCULA

Títol: Binta y la gran idea

Direcció i guió: Javier Fesser

Països: Senegal i Espanya.

Any de producció: 2007

Durada: 31 min.

Fotografia: Chechu Graf

Director de Producció: Luis Manso

So Directe: José María Bloch

Muntatge: Javier Fesser

Muntatge de So: James Muñoz

Producció: Tus Ojos amb el finançament d'UNICEF.

Repartiment: Zeynabou Diallo (Binta); Agnile Sambou (pare de Binta); Aminata Sané (Soda); Hercule Diedhiou (Souleyman Ismaila); Fatuo Drame (Mare de Binta); Awa Kébé (Mare de Soda); Fanding Diedhiou (Pare de Soda).

ASPECTES A DESTACAR DEL FILM

Souleyman, l'amic del pare de Binta, és un fervent defensor del model de progrés dels tubab, de la gent del Nord), però al llarg de la pel·lícula aquest model és qüestionat sovint. La tecnologia a vegades és absurda (el rellotge sona al migdia, però què és el que passa al migdia? Que sona el rellotge). De vegades afavoreix l'individualisme egoista (gràcies a la gran quantitat de peixos que agafen obtenen tants beneficis que ja no necessiten preocupar-se els uns dels altres). Algunes aspectes són objectivament molt negatius com les armes i la guerra. (En una escena de la pel·lícula veiem una nena que balla amb una cama de fusta, potser provocada per l'explosió d'una mina antipersona). Potser això sigui el llegat nefast del Nord.

Però no tot és dolent al Nord. També hi ha coses positives: la medicina (veiem com un nen dibuixa a l'escola un metge) facilita la supervivència ... Altres idees, com la de la igualtat de drets entre homes i dones és un aspecte positiu que cal incorporar a la vida quotidiana africana. Un altra qüestió exportable urgentment és el dret universal a l'educació tant de nens com de nenes.

Àfrica és pobre i endarrerida però el film ens diu que té moltes coses a ensenyar. Per exemple, la solidaritat. En una seqüència veiem com algú diposita un cistell amb cereal a la porta de la casa de la dona que està malalta. La falta de mitjans es pot suplir amb la imaginació: Els nens juguen al pati amb una bossa de plàstic, ens imaginem un castell de focs artificials; l'escola pobre i desmanegada és un exemple pel que fa a l'entusiasme per ensenyar i per aprendre.

El mestre a l'escola dóna una lliçó molt interessant sobre la dignitat i el respecte que mereixem com a persones. Per sobre de les diferències hi ha alguna cosa comú i valuós: el fet de ser persones. En una altra escena interessantíssima, Fatu, la mare de la Soda recull fruita i la ven als comerciants al mercat. Un camioner l'enganya reiterades vegades i ella no sap defensar els seus drets. Aquesta escena pot ser utilitzada com una metàfora del valor de l'educació com a mitjà per a l'autonomia personal i el desenvolupament social.

«Si seguim el camí que el primer món ens marca correm el risc que els fills del nostre poble es quedin sense peixos, sense arbres, sense aire ... i en l'afany d'acumular béns ens porti a perdre el sentiment de solidaritat i que la por de perdre les riqueses acumulades ens porti a destruir-nos entre nosaltres. És per això que vull aportar el meu petit gra de sorra, sol·licito iniciar els tràmits d'adopció d'un nen *tubab*. Ja deslletat, si és possible, perquè pugui aquí desenvolupar-se com persona i adquirir els coneixements necessaris per ser feliç en la nostra humil comunitat ». (De la carta que el pare de Binta lliurament a les autoritats)

«El meu pare diu que tots els nens del món tenen dret a educar-se en un esperit d'amistat, de tolerància, de pau i de fraternitat. Tots els nens, fins i tot els *tubab* ». (Binta)

«El meu pare diu que hem d'aprendre del comportament dels ocells. Els ocells són tan llestos que prenen el millor del nord i el millor del sud ». (Binta)

La falta de mitjans es pot suplir amb la imaginació. Quan un nen li diu al mestre que no tenen focs artificials, aquest li respon que els tindran quan tinguin alguna cosa a celebrar.

És al final del film quan se celebra la festa, després que la funció de teatre ha estat tot un èxit i la Soda, la cosina de Binta, ha aconseguit que el seu pare la deixi estudiar; i després també que el pare de Binta hagi lliurat al governador la seva carta i aquest li ha dit que la seva idea li semblava interessant. A falta de coets, són els mateixos nens, dirigits pel mestre, els que eleven els braços, imiten el soroll dels coets i els substitueixen per les palmeres, que, donat l'efecte cinematogràfic, semblen explotar en milers de focs d'artifici.

La creativitat és imaginació, sorpresa, humor, veure les coses des d'un altre punt de vista, utilitzar els recursos disponibles amb usos diversos, flexibilitat en les idees, acceptació dels altres, originalitat, sentit de la responsabilitat, esforç, sensibilitat per detectar problemes, capacitat de treball en comú per solucionar les dificultats ...

Activitats

1. Quina és la gran idea del pare de Binta? Com la qualificaries? Absurda, genial, impossible, insultant, il·lusa
2. A vosaltres us sembla una bona o una mala idea? Per què?
3. Qui són els *tubab*? Qui són la gent del nord? I qui les del sud?
4. Què és el millor que ofereix el nord? Què és el millor que ofereix el sud?
5. De què treballa la mare de la Binta? Què fa la seva tieta? I la seva cosina Soda?
6. Descriviu la vida de la Binta.
7. Com és la vida de la Soda.
8. L'obra teatral fa que ens imaginem el futur de les protagonistes: Què és la Binta de gran? I la Soda? Quin futur apareix com a més desitjable a la pel·lícula: casar-se als quinze anys i tenir tres fills, o estudiar per ser mèdica?
9. Per què no vol el pare de Soda que vagi a l'escola? Quines coses han de fer les nenes segons el pare de Soda? Creus que en el nostre país hi ha gent que pensat o ha pensat com el pare de la Soda?

ABANS DE VEURE BINTA I LA GRAN IDEA ...

1. Què sabem d'Àfrica? I del Senegal? Situem el Senegal en un mapa d'Àfrica i fem una recerca per saber les seves dades principals.
2. Com imaginem la vida en aquest país? Com seria un dia corrent per a un noi o noia de la vostra edat?
3. Com imaginem les escoles? I els pobles i les ciutats?
4. Us agradaria visitar aquest país? Què us emportaríeu de casa vostra?
5. Per què hi ha persones al Senegal que volen anar a viure a Europa?
6. Podeu elaborar un còmic, una auca, un dibuix o una redacció en que imagineu la història de la Binta, una nena de 7 anys que viu al Senegal.

UN COP VISTA LA PEL·LÍCULA

1. S'assembla la realitat que descriu la pel·lícula amb la havíeu imaginat?
2. Quins aspectes us han cridat l'atenció?
3. Quines diferències i similituds trobem entre la vostra visió d'Àfrica i Senegal i la que surt a la pel·lícula?
4. D'on vénen les idees que teníem? Coneixem a algú que vingui o hagi estat allà?
5. Quina informació rebem normalment d'aquest continent i a través de quins mitjans?
6. Per què ens costa menys imaginar la vida en altres països?
7. Quins conflictes viuen els diferents protagonistes de la història?
8. Quines solucions se'ns ocorren per a solucionar aquests conflictes?

LA CARTA DEL PARE DE LA BINTA: LA GRAN IDEA

M'he assabentat gràcies al meu amic Souleyman dels sorprenents esdeveniments que succeeixen en el món dels tubab. M'estic referint, per exemple, als grans enginyers que els permeten extreure el màxim del que la Terra ens ofereix. Segons sembla els tubab, gràcies a la increïble quantitat de peixos que són capaços d'agafar, obtenen tants beneficis que ja no necessiten preocupar-se els uns dels altres. Per tot això, i comprenent que si seguim el camí que el Primer Món ens marca, correm el risc que els fills dels nostres fills es quedin sense peixos, sense arbres, sense aire; que l'afany de acumular

béns ens porti a perdre el sentiment de solidaritat, i que la por de perdre les riqueses acumulades ens porti a destruir-nos entre nosaltres.

Per tot això em veig en l'obligació d'aportar el meu petit gra de sorra i fer alguna cosa per evitar el desastre. És per això que sol·licito iniciar els tràmits d'adopció d'un nen tubab, ja deslletat si és possible, perquè pugui aquí desenvolupar-se com persona i adquirir els coneixements necessaris per ser feliç en la nostra humil comunitat. Així aquest nen, quan sigui home, podrà contribuir al progrés de la Humanitat, que tant ens preocupa a tots nosaltres.

Debat sobre la Gran Idea

1. En primer lloc l'alumnat haurà de llegir, de forma individual, la carta en què el pare de Binta exposa la seva *Gran Idea*.
2. A continuació es demanarà als nois i noies que reflexioni durant un minut sobre si la idea d'adoptar un nen *tubab* els sembla o no una *gran idea*. Després es posaran en peu i escriuran en una targeta una de les cinc posicions següents: a) completament d'acord; b) d'acord; c) no estic segur; d) en desacord; e) completament en desacord.
3. Cada alumne buscarà un altre que hagi escollit la mateixa posició i la discuteixen durant dos o tres minuts. Quan el professor o professora faci un senyal, cada noi/noia buscarà un altre que hagi escrit a la seva targeta una posició diferent però propera. De nou discutiran les seves opinions durant dos o tres minuts. Després buscaran algú amb una targeta amb una postura allunyada de la seva i de nou discutiran l'afirmació. Els participants estan autoritzats a esborrar la seva anotació inicial i a canviar-la per una altra en qualsevol moment de l'activitat si modifiquen el seu punt de vista.
4. Seguidament es procedirà al debat o col·loqui grupal en què podran seure junts els estudiants que mantinguin la mateixa opinió.
5. Hi ha alguns aspectes que poden resultar interessants d'introduir al fil del debat o al final del mateix:
 - Per què pensem que se li ha acudit aquesta idea al pare de Binta?
 - Quines coses bones podria aprendre un nen *tubab* en el lloc on es desenvolupa la història? Quines coses ens han agradat a nosaltres al veure la història? Ens han agradat coses que no trobem en el nostre entorn.
 - Tots els nens i nenes del món tenen dret a educar-se en un esperit d'amistat, de tolerància, de pau i de fraternitat. Tots els nens, fins i tot els nens *tubab*. Es compleix aquest dret en el cas dels *tubab*?
 - Per què es diu a la pel·lícula que hem d'aprendre del comportament dels ocells? Els ocells agafen el millor del Nord i el millor del Sud,

com podem fer això nosaltres? Quin paper juga l'educació en les nostres vides?

ACTIVITAT DE SÍNTESI

Finalment, en grups els/les alumnes poden elaborar una síntesi en forma de bloc, collage, mural o dibuix sobre l'educació i la discriminació de les nenes a diferents països del món.

TREBALLAR EL FILM EN UN ALTRE NIVELL:

Fitxa d'anàlisi

Què passa?

Cal que els nens i nenes facin un relat oral o escrit dels fets que succeeixen i que - dependrà de l'edat - determinin el tema del film. Es tractarà de ressaltar els elements importants dels secundaris. Els elements importants seran aquells que si no haguessin succeït la història seria diferent, mentre que els secundaris són aquells que no modifiquen allò que passa.

On passa?

Els fets que ens relata el curtmètratge passen en un poblat del Senegal. Això ens pot suggerir algunes activitats:

- Coneixement de l'organització del poble: les seves parts, les seves funcions, els camps de conreu, els mercats... Parlar de la producció agrària i del bestiar.
- Coneixement de l'Àfrica subsahariana en general i del Senegal en particular.
- Coneixement dels edificis escolars de l'Àfrica: Les seves parts; les feines s'hi desenvolupen; les activitats dels nens i nenes.

A qui passa?

En aquest punt caldria parlar dels personatges i fer-ne un estudi el més aprofundit possible sobre ells: El seu aspecte, la seva manera de ser, el seu comportament, els seus valors, els seus errors, la seva evolució en la història. També buscarem adjectius que qualifiquin aquests personatges:

- Binta.
- Pare de la Binta.
- Soda.
- Souleyman Ismaila, amic del pare de la Binta
- Mare de Binta.
- Mare de la Soda.
- Pare de la Soda.

ASPECTES DIDÀCTICS PER AL PROFESSORAT

COMPETÈNCIES BÀSIQUES:

- Lingüística i audiovisual.
- Artística y cultural.
- Coneixement i interacció amb el món físic.
- Social i Ciutadana.

OBJECTIUS:

- Afavorir l'hàbit d'escoltar i de la visualització col·lectiva.
- Desenvolupar actituds crítiques a l'acostar-nos a la realitat que viuen altres persones.
- Promoure el coneixement, el respecte i l'obertura a la convivència amb les diferents cultures.
- Fomentar la reflexió individual i el treball en equip.

CONTINGUTS

- Les dificultats en l'accés a l'educació de les nenes.
- El subdesenvolupament del continent africà.
- La potencia del teatre com a transmissor d'idees.
- El valor d'esforçar-se i lluitar per un idea propia.

- La desigualtat entre els països del món.

CRITERIS D'AVUACIÓ

- Expressar opinions raonades davant les dificultats d'accés a l'educació.
- Prendre consciència de la situació als països del Sud.
- Visionar el film de manera atenta, correcta i respectuosa.
- Identificar els temes i subtemes de la pel·lícula.
- Llegir de forma comprensiva els textos de la proposta didàctica i realitzar adequadament les activitats.
- Participar activament en els debats que es puguin suscitar.
- Presentar les feines proposades de manera correcta tant oralment com per escrit.

ASPECTES PER SUSCITAR EL DEBAT A L'AULA

- Què hem sentit al visualitzar aquest curtmètratge?
- A quina realitat ens ha apropat?
- Què és el primer que podríem expressar després de veure el curtmètratge?
- A quines actituds ens condueix i quins sentiments ens produeix?
- Com relacionaríem aquesta activitat amb la nostra vida quotidiana?
- Us veieu reflectits o algú proper a vosaltres en la història que ens explica la pel·lícula?

